

gerne spørge de Herrer, der kræve, at Jernbanerne skulle forrente sig, om de ere villige til at tage Konsekvenserne af den Lære.

Jeg kræver ikke, at Jernbanerne skulle forrente sig, men jeg tror, at som Forholdene ere, kunne de drives saaledes, at de kunne give et bedre Udbytte, end de gøre, uden at vi behøve at sætte Taksterne op. Jeg tror, det vilde være til Gavn for Jernbanernes Regnskab, om man gik til at afskaffe 1ste Klasses Kupeerne, de staa dog næsten altid tomme. Der er faa Mennesker i Danmark, der køre paa 1ste Klasse; de eneste, jeg véd, der gøre det, ere Folketingets Sekretærer, og det lønner sig ikke for Staten, det giver intet Udbytte. Forholdet er dette, at man kan komme, hvor man vil i Landet, og gaa ind i de Vogne, hvor der er 1ste og 2den Klasses Kupeer, saa vil man se, at 2den Klasses Kupeerne ere fuldt besatte, men 1ste Klasses staa fuldstændig tomme. Det er utvivlsomt de dyreste Kupeer at holde vedlige, og da de intet Udbytte give, synes jeg, at det vilde være fornuftigt, om man strøg dem. Og jeg tror saa, at man vilde gøre en god Gerning baade imod Statskassen og imod en hel Del Mennesker, ved at man satte Persontaksten ned til det halve om Søndagen, saaledes at man kunde foretage Hen- og Hjemrejse paa den Dag paa enkelt Billet, ogsaa derved vilde Jernbanerne utvivlsomt tjene en hel Del Penge. Der er Privatbaner, der have sat det System i Gang om Sommeren, og de have tjent Penge ved det, og jeg tror ogsaa Statsbanerne vilde tjene Penge, og en hel Del Mennesker, der nu ikke kan faa Raad til at rejse, vilde faa Lejlighed til at komme ud og se sig om og tale med Folk paa andre Egne, hvilket de utvivlsomt vilde have baade Gavn og Glæde af.

Endvidere tror jeg, at Statsbanerne kunde spare nogle Penge, som kunde komme Statskassen til gode, ved at indføre nogle Forandringer i deres Bygningsvæsen. Jeg tror, at Statsbanerne i Almindelighed bygge for dyrt, jeg tror, at de ved at tage noget mere praktisk paa Bygningsvæsenet vilde spare en Del Penge. Men det gælder for øvrigt ikke Jernbanebygningsvæsenet alene, men Statsbyggningsvæsenet i Almindelighed. Jeg har nogen Erfaring i saa Henseende, og jeg tror, at der kunde bygges tilstrækkelig godt og ikke mindre smukt end hidtil og for en billigere Penge, hvis der skaffes en friere Konkurrence ved Planlæggelsen af Statsbygningerne, end der hidtil er sket.

Endelig tror jeg, at der er noget at gøre i Retning af billigere og bedre Administration af Jernbanerne, men det, jeg her vil nævne, gælder næsten alle Etater, og jeg skal derfor tage det til Dels under et. Alle de Tusinder af Tjenestemænd, vi have, ere jo tænkende Væsener, og der er ingen Tvivl om, at der under deres daglige Virksomhed ofte fremkommer Tanker hos dem, som, hvis de kom til Udførelse, vilde simplificere og lette og billiggøre Driften en hel Del, men disse Tanker komme ikke til Udførelse, fordi Etaterne mangle et Organ til at tale igennem. Hver af Etaterne er jo næsten som en lille Stat i Staten, der styres enevældigt fra oven af. Jeg tror, det vilde være klogt, om man søgte at komme noget bort herfra og sørgede for, at de gode Tanker kunde blive til Praksis, hvor de end komme fra. Jeg henstiller til de Herrer Ministré, som have en Etat under sig, at lade denne vælge et Raad ud af sin Midte (*En Stemme*: En Etatsraad). . . . Nej, ikke en Etatsraad, men et Etatraad, der skal intet „s“ i det Raad. Det er muligt, at man vil finde, at det ikke er rigtigt at stille et saadant Raad op ved Siden af Etatsraaderne, men det forekommer mig, at Etatsraaderne ere unyttige som Institution, jeg skal ikke sige noget om de enkelte Mennesker, men som Institution eller Begreb ere de unyttige, og om de bleve afskaffede, tror jeg ikke, der vilde ske nogen Skade. Det vilde være gavnligt for Etaterne, for Statskassen og det offentlige Arbejde i det hele taget, om der blev nedsat et saadant Etatraad, et Raad for hver Etat, der kom til at staa som Organ mellem den øverste Administration og Tjenestemændene, som havde Ret til at fremsætte Forslag, og som skulde spørges, inden væsentlige Ændringer i det bestaaende foretoges.

Saa har det glædet mig overordentligt at høre, at en hel Del Mennesker, som tidligere have været stærkt optagne af at faa Statstilskud til deres Foreninger, nu komme og sige, at de kunne undvære dette. Vi ere i alt for høj Grad komne ind paa, at Staten skal støtte og bære al Ting. Det er jo snart saadan, at der er faa Mennesker i Danmark, som kunne leve uden Statstilskud. Det har glædet mig at høre, at det nu fra alle Sider indrømmes, at vi skulle bort fra dette.

Jeg vil gerne nævne en enkelt Ting, som jeg mener, man bør rette betydeligt ved saa hurtigt som muligt, det er det Laanesystem, som vi have faaet indført